

Nr 225.

Av herr Fehr, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften.

Stämpelskatt vid köp och byte av aktier infördes år 1908 och bestämdes då till 1 ‰ av de överlätna aktiernas värde. År 1913 höjdes avgiften till 1½ ‰. Under kristiden företogs därefter provisoriska förhöjningar av avgiften. Sålunda stadgade provisoriska författningar av år 1917 en höjning till 3 ‰ och år 1918 till icke mindre än 6 ‰. Trots att bank- och fondinspektionen redan år 1920 med instämmande av statskontoret framhållit nödvändigheten av en sänkning, har 1918 års provisoriska höjning alltjämt förblivit gällande, och Kungl. Maj:t har i proposition nr 42 till innevarande riksdag föreslagit dess ytterligare utsträckning till och med den 30 juni 1927. Med anledning därav får jag anföra följande:

Den nu utgående höga fondstämpeln vid köp och byte av aktier är, såsom av den föregående översikten framgår, en kvarleva från kristiden och saknar sedan länge berättigande. Det är hög tid, att den nu anpassas efter det ekonomiska läget. Normala förhållanden kunna visserligen ännu icke anses råda. Men avvikelsen från normalläget är rakt motsatt den, som på sin tid gav impulsen till stämpelns kraftiga höjning. Betydande aktieengagement innehavas alltjämt av stödkonsortier eller ligga »frusna» i olika kreditinstitut. Marknaden kommer därför under en avsevärd tid framåt att vara inriktad på att bringa ur världen dessa följsjukdomar av de senaste årens omvälvningar på penningmarknaden, en saneringsprocess, som förtjänar att på allt sätt understödjas. Nu fördröjes och försvåras densamma genom den höga fondstämpeln. Denna inverkar jämväl i hög grad menligt på börsens normala funktioner. För att allmänheten över huvud taget skall kunna intressera sig för placering i aktier, måste förutsättningar finnas för, att en dylik investering kan betraktas som en någorlunda likvid tillgång, som, om det visar sig nödvändigt, utan allt för stora uppoffringar kan frigöras. Äger börsen en ringa aktivitet, blir emellertid ett inköp dyrare och lämnar en försäljning sämre resultat än vad som eljest skulle betingas av marknadsläget. Denna rent primära fordran på erforderlig efterfrågan resp. utbud kan icke tillgodoses, därest pålagorna för omsättningen äro så stora, att icke jämsides

med det kapital, som söker sig till börsen för fast placering, jämväl spekulativt kapital drages dit och fungerar såsom ett slags utjämningsbassäng vid kursbildningen och giver densamma erforderlig stadga. Börsens huvuduppgift är att underlätta anskaffningen av det egna kapital, industrien behöver. I en för vår industri så allvarlig tid som den nuvarande är det av än mera vikt än vanligt, att börsen icke genom hämmande beskattningsåtgärder förhindras att på ett tillfredsställande sätt fylla denna sin huvuduppgift. En av de stora orsakerna till vår industris nuvarande svårigheter är just den stora bristen på kapital. De naturliga orsakerna till denna kapitalbrist äro allvarliga nog. Det synes vara oklokt av statsmakterna att till dessa orsaker lägga en sådan av artificiell natur. Man måste nämligen erinra sig, att i konkurrensen om kapital fondstämpeln medför ett nedtryckande av aktie- och obligationsmarknaden till förmån för sådana kapitalplaceringar, där ingen stämpelskatt ifrågakommer, såsom inteckningar, och därmed premierar bostadsbyggandet på industriens bekostnad.

Om den menliga inverkan å näringslivet, som redan under normala förhållanden kan befaras av en för högt tilltagen fondstämpel, yttrade 1913 års riksdag med anledning av väckt motion om höjning av fondstämpeln vid aktieaffärer (till 50 öre per 100 kronor, vilket motsvarar $\frac{5}{6}$ av den nu gällande). »— — — Skulle en höjning nu vidtagas av den storlek, motionären yrkat, vore det dock att befara, att densamma skulle medföra avsevärda våder för näringslivet i den mån dess sunda utveckling vore beroende av kapitalets tillgänglighet för industriella företag och av en sund aktiehandel, utan att å andra sidan erbjuda något effektivt medel att bekämpa de former av spekulation, vilkas motverkande vore motionens huvudsyfte. Riksdagen hade därför icke kunnat ansluta sig till motionen i denna utsträckning. Emellertid vore syftet med motionen även ett annat än det nu angivna, nämligen statskassans tillgodoseende. Även från denna synpunkt vore en så stor höjning som den ifrågasatta icke ägnad att antagas. Man hade därvid att räkna med den hämmande inverkan på aktiehandeln, som en för högt uppdriven stämpel säkerligen måste medföra. Den i motionen föreslagna höjningen komme helt visst icke att ens tillnärmelsevis i proportion bereda statsverket ökning i inkomsten av stämpelmedlen. — — —»

När fondstämpeln för aktier under inflationstiden i tvenne repriser provisoriskt höjdes till 60 öre per 100 kronor eller ej mindre än fyra gånger det belopp, som fastställdes år 1913, 15 öre per 100 kronor, skedde detta i det dubbla syftet att dämpa den våldsamma och osunda spekulation, som fann sin näring i det då ständigt sjunkande penningvärdet, och att tillföra statskassan ett välbehövt tillskott. Felet är att höjningen bibehållits sedan de förhållanden ändrats, vilka motiverat densamma. Bank- och Fondinspektionen, vilkens verksamhet är särskilt ägnad att giva densamma en god inblick i de olägenheter, den höga fondstämpeln medfört, framhöll med skärpa dessa olägenheter redan i sina till 1920 och 1921 års riksdagar avgivna skri-

velser. De i propositionen angivna beloppen av försålda fondstämplat utvisa, att börsomsättningen därefter ytterligare nedgått, och redan 1921 års riksdag förklarade sig icke vilja underkänna de skäl, som anförts för en sänkning av fondstämpeln. Riksdagen betraktade emellertid den statsfinansiella synpunkten såsom avgörande. Inför svårigheterna att finna täckning för statsverkets nödvändiga utgifter fann riksdagen sig icke böra vidtaga åtgärder, genom vilka statsverkets inkomster av fondstämpeln skulle väsentligt nedsättas. I den mån det statsfinansiella läget kunde komma att medgiva en dylik nedsättning, ansåg emellertid riksdagen önskvärt, att åtgärder i sådan riktning vidtoges.

I det vid proposition nr 42 fogade yttrandet till statsrådsprotokollet anför finansministern endast finansiella skäl för fondstämpelns bibehållande. Fråga är emellertid, om ens skäl av denna art numera med rätta kunna anföras till förmån för den höga avgiftens bibehållande, såvitt rör aktier. Tvenne omständigheter synas ägnade att undanröja de invändningar, som från statsfinansiell synpunkt kunde framställas mot att nu återställa fondstämpeln å aktier till de före kristiden gällande satser. Till en början skulle en sänkning med säkerhet föranleda ökade affärer, varav skulle följa, att nedgången i statens stämpelinkomst ingalunda komme att motsvara stämpelavgiftens nedsättning. Men vidare bör uppmärksammas, att förhållandena å fondmarknaden under senare tid helt förändrats genom en stark ökning av omsättningen av obligationer i förhållande till aktiemarknaden. Då fondstämpeln infördes, förekommo endast obetydliga obligationsaffärer och större delen av de då förekommande affärerna avsåg statens obligationer, vilka äro fria från fondstämpel. Under de senaste åren har dels en betydande obligationsmarknad upparbetats i vårt land, dels den förändringen inträtt, att affärerna numera till övervägande del avse sådana obligationer, vilka i olikhet med statsobligationerna äro underkastade fondstämpel. De i proposition nr 42 angivna siffrorna för stämpeluppbörden skilja tyvärr icke mellan aktie- och obligationsstämplat, och förhållandet mellan statens inkomst av aktie- och av obligationsstämpeln kan därför icke belysas med ledning av nu föreliggande statistiskt material. En undersökning genom vederbörande utskotts försorg skulle emellertid med säkerhet lätt visa den väsentligt ökade betydelsen av obligationsaffärerna. Bl. a. torde man kunna utgå ifrån, att den större delen av den ökning av fondstämpelmedlen, som ägt rum under 1925 i jämförelse med 1924, härrör från ökade obligationsaffärer.

På dessa grunder synas mig de statsfinansiella hänsynen icke längre vara ägnade att stå i vägen för den ur allmänna ekonomiska synpunkter eftersträvansvärda sänkningen av fondstämpeln vid överlåtelse av aktier till de belopp, varmed den före världskriget utgick.

Däremot synes det icke vara nödvändigt att för närvarande sänka fondstämpeln å obligationer. Ett bibehållande av den nuvarande stämpeln synes tvärtom, såsom i det föregående antytt, nödvändig för att från statsfinansiell syn-

punkt fullt försvara den föreslagna sänkningen av fondstämpeln å aktier. Fondstämpeln å obligationer bestämdes år 1908 till 0,5 ‰ och har alltsedan år 1918 varit provisoriskt förhöjd till 1 ‰.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag,

att riksdagen ville, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 42, för sin del antaga följande *förordning om viss fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften.*

Häri genom förordnas, att den stämpelavgift, varom stadgas i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, fortfarande till och med den 30 juni 1927 skall, såvitt gäller obligationer, utgå med de i förordningen den 13 april 1922 (nr 175) om ändrad lydelse av 3 § i förstnämnda förordning stadgade belopp, med rätt för Konungen att, om särskilda förhållanden därtill föranleda, förordna om stämpelavgiftens nedsättande till lägst de belopp, vilka i motsvarande fall utgingo enligt förordningen den 15 augusti 1913 (nr 191) om ändrad lydelse av 3 § i oförmälda förordning den 6 november 1908.

Stockholm den 6 februari 1926.

Martin Fehr.